

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዳ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- የኢት/ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን - የቀረበ የለም።

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ሙሉ-አመቤት ኃ/ሚካኤል - የቀረበ የለም።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው አመልካች የተጠሪን መኪና ያለአግባብ ይህል ተብሎ መኪናውን እንዲመልስና የተቋረጠ ገቢ ብር 9944.44 እንዲከፍል የተሰጠው ውሣኔ እንዲታረም አመልካች ስላመለከተ ነው።

የጉዳዩ አጀማመር ባጭሩ ሲታይ ንብረትነቱ የተጠሪ የሆነ የሠሌዳ ቁጥር 3-01017 አ.አ የሆነ መኪና አመልካች ያለአግባብ ይዞ በቁጥጥር ሥር አቆይቷል። መኪናውን እንዲለቅ እና መኪናው በመቆሙ የተቋረጠ ገቢ ብር 50,000 /ሃምሳ ሺህ/ እንዲከፍል ይወሰንልኝ ሲሉ ተጠሪ ያቀረቡትን ክስ የሥር ፍ/ቤት ተቀብሎ መኪናው እንዲመለስ እና የተቋረጠ ገቢ ከፍ ሲል የተጠቀሰውን መጠን አመልካች እንዲከፍል ወስኗል። አመልካች በውሣኔው ቅር ተሰኝቶ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረበ ቢሆንም ፍ/ቤቱ ይግባኝን ሰርሟል። ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ አመልካች በሕግ የተሰጠውን ተግባር ሲያከናውን ይዞ ያቆየውን መኪና አስረክብ መባሉ እና የተቋረጠ ገቢ እንዲከፍል መወሰኑ ከአዋጅ ቁጥር 60/89 እንደተሻሻለው አዋጅ ቁጥር 368/95 አንቀጽ 73 እና 78 አኳያ ሊመረመር የሚገባ ሆኖ በመገኘቱ ተጠሪ መልስ እንዲሰጡ ተደርጓል። የተጠሪ ጠበቃ ሰኔ 24 ቀን 2002 ዓ.ም. በተፃፈ መልስ አቅርቦዋል። በይዘቱም ተጠሪ በመንግሥት ፈቃድ ከውጪ ሀገር ያስገቡት መኪና ስለመሆኑ ገልጸው ይህ መኪና ለንግድ ሥራ እንዲውል የፌዴራል የመንገድና ትራንስፖርት ባለሥልጣን ፈቅዶላቸው እየሰሩበት ስለመሆኑና ይህም በአመልካች አውቅናና ስምምነት ለመሆኑ ዘርዘረው በመግለጽ መኪናው መያዙ ሕገ ወጥ ተግባር ነው በማለት ተከራክረዋል።

አመልካች ክርክሩን አጠናክሮ የመልስ መልስ ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራ ቀኙ ክርክር ከፍ ሲል በአጭሩ የተመለከተ ሲሆን እኛም በዚህ ሰበር ችሎት እንዲመረመር ከተያዘው ጭብጥ አንጻር ከሕጉ ጋር አገናዝቦን መርምረናል።

ከመዝገቡ መረዳት እንደተቻለው አመልካች በሥር ፍ/ቤት አጥብቆ የተከራከረው ተጠሪ ከቀረጥ ነፃ ለግል አገልግሎት ከውጪ ሀገር ያስገቡትን መኪና ተገቢው ቀረጥ ሳይከፈልበት ለንግድ ሥራ አውለውት በመገኘታቸው ድርጊቱ በሕግ የተከለከለ በመሆኑ ይህንኑ ለማጣራት በሕግ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት መኪናውን በቁጥጥር ሥር ያዋለ ስለመሆኑ እና ይህም በሕግ የተቀበለው ሃላፊነት በመሆኑ ክሱ ተቀባይነት ሊኖረው እንደማይገባ ነው።

የጉምሩክ ባለሥልጣን ማቋቋሚያና ሥልጣንና ኃላፊነትን የተመለከተው አዋጅ ቁጥር 60/89 በአዋጅ ቁጥር 368/95 እንደተሻሻለው አንቀጽ 73/1/ እንደሚያመለክተው ከቀረጥ ነፃ የገባ እቃ ለሌላ አገልግሎት ማዋል ሕገወጥ ተግባር አለመሆኑ ተደንግጓል። ይህንንም ተግባር እንዳይፈጸም ለመከላከል እንዲሁም ተፈጽሞ ሲገኝ መመርመር እና ሕጋዊ ውሣኔ የማሰጠት ኃላፊነት ለጉምሩክ ባለሥልጣን የተሰጠ ስለመሆኑ የጉምሩክ አዋጅ ይዘት ያመለክታል።

ከተያዘው ጭብጥ አንጻር በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 368/95 /እንደተሻሻለው/ አንቀጽ 78 ላይ እንደተደነገገው የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ የተገኙ እቃዎችን እና ማንገጥኞችን አግባብ ያለው የመጨረሻ ውሣኔ አስኪሰጥባቸው ድረስ መያዝና በቁጥጥር ማዋል ይቻላል በማለት ተደንግጓል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች ይህንኑ በሕግ የተሰጠውን ኃላፊነት ለመወጣት የተንቀሳቀሰ መሆኑን በመግለጽ ተከራክሯል። ተጠሪም መኪናውን ከቀረጥ ነፃ ለግል አገልግሎት ከውጪ ሀገር ያስገቡ ስለመሆኑ አምነው ነገር ግን መኪናው ለንግድ ሥራ እንዲውል የተደረገው በፌዴራል የመንገድ ትራንስፖርት ባለሥልጣን ፈቃድ እና በአመልካች እውቅናና ስምምነት ነው በማለት ተከራክረዋል።

እንግዲህ ከዚህ የግራ ቀኙ ክርክር አንጻር መኪናው ለተጠሪ ሊመለስ ይገባል ወይንስ አይገባም? አመልካች መኪናውን በመያዙ የተቋረጠ ገቢ ለተጠሪ የመክፈል ኃላፊነት አለበት ወይንስ የለበትም የሚሉት ጭብጦች ውሣኔ ከማግኘታቸው በፊት ተጠሪ መኪናውን በምን ሕጋዊ አግባብ ለንግድ ሥራ አገልግሎት እንዲውል አደረጉት? ይኸው ከቀረጥ ነፃ የገባው መኪና ለንግድ ሥራ አገልግሎት ሲንቀሳቀስ በመልካች መያዙ ሕጋዊ አካሄድ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለው መሠረታዊ ጭብጥ ምላሽ የሚያሻው መሆኑን መረዳት ተችሏል።

የሥር ፍ/ቤት እነዚህን ጭብጦች ከግራ ቀኙ ክርክር እና ማስረጃ አንጻር ከሕጉ በማገናዘብ ሳይመረምር አመልካች የተጠሪን መኪና ያለፍርድ በቁጥጥር ሥር ማድረጉና መወረሱ ተገቢ አይደለም ከሚል የተሣሣተ ድምዳሜ ደርሷል። በመሠረቱ አመልካች የተጠሪ መኪና ተወርሷል የሚል ክርክርም አላቀረቡም።

ስለሆነም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ በተደነገገው አግባብ የግራ ቀኙን ክርክር መሠረት በማድረግ ተገቢውን ጭብጥ በመያዝ በአግባቡ በማጣራት ውሣኔ መሰጠት እየተገባው አመልካች መኪናውን እንዲመልስ እና የተቋረጠ ገቢ ለተጠሪ እንዲከፍል በሥር ፍ/ቤት የተሰጠው ውሣኔ እና በከፍተኛው ፍ/ቤትም ይኸው ውሣኔ መጽናቱ ተገቢውን የክርክር አመራር ሥርዓት ያልተከተለ እና ከሕጉ ጋር በአግባቡ ያልተገናዘበ ሆኖ ስላገኘው ሊታረም የሚገባው ነው ብለናል።

በመሆኑም በክርክር አመራር ረገድ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 137829 ሰኔ 24 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 83090 መጋቢት 2 ቀን 2002 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. አመልካች የተጠሪ መኪና ሊመለስ ይገባል? ወይንስ አይገባም? የተቋረጠ ገቢ የመክፈል ኃላፊነት አለበት ወይንስ የለበትም? የሚለውን ጭብጥ ከመወሰኑ በፊት ተጠሪ ከቀረጥ ነፃ ያስገቡትን መኪና ለንግድ ሥራ አገልግሎት ያዋሉት በሕግ አግባብ ነው ወይንስ አይደለም? አመልካች የተጠሪን ድርጊት ለመመርመር ሲል መኪናውን መያዙ ተገቢ ነው ወይንስ አይደለም? የሚሉትን ጭብጦች ከግራ ቀኝ ክርክር እና ማስረጃ አንፃር መርምሮ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት ብለን መዝገቡን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 343/1/ መሠረት ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት መልሰናል፤ ይፃፍ።
3. መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ